

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščansko-socialno glasilo.

Štev. 51.

V Ljubljani, v saboto 25. septembra 1897.

Letnik II.

„Slovenski List“ izhaja vsako sredo in saboto. — **Naročnina** mu je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Posamične številke se prodajajo po 5 novč. — **Dopisi** pošiljajo naj se uredništvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani. — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** naj se pošiljajo upravištvu „Slovenskega Lista“ v Ljubljani, v Gradišču štev. 15. Uradne ure od 10. do 12. dopoldne. — **Oznanila in poslanice** se računajo po ceni, navadni v Ljubljani.

Somišljeniki!

„Slovenski List“ prinaša nepristranska naznanila o vseh važnih dogodkih v domovini in na tujem naglo in točno, pojasnjuje nove zakone in skrbi za jasna poročila iz državnega zbora. Ne bojimo se truda in žrtev, le to želimo, da bi list ustrezal vsem pravim Slovencem. Prosimo Vas pa, somišljeniki, pomoči! Nabirajte novih naročnikov! Do konca leta stane „Slov. List“ samo 1 gld. Ako v tem četrletju somišljeniki razvijó požrtvovalno agitacijo, postane naš list z novim letom dnevnik.

Po vseslovenskem shodu.

I.

Resolucije vseslovenskega shoda objavile so se v našem, kakor tudi drugih slovenskih listih, in so čitateljem znane. Te obsegajo najnujnejše naše zahteve, katere morajo staviti slovenski državni poslanci ministerstvu. Z resolucijami, katere so državni poslanci sami sestavili in jim je shod v vsem jednoglasno pritrdil, načrtana je pot postopanju v državnem zboru. Te resolucije povedó določno in jasno, kaj zahteva in mora zahtevati slovenski narod od osrednje vlade, ako hoče ta, da jo bodo državni poslanci podpirali. Resolucije vedó slovenske poslance v zbornici do pozitivnih uspehov kot vlado podpirajočo stranko, ali pa v — opozicijo proti vladi. Tretjega pota nij, kajti državni poslanci slovenski vendar ne morejo igrati posihmal tako klaverne vloge, kakor so jo že večkrat zadnjih deset let, ko so se za kulisami pulih z ministri, in ti so jih seveda z lepimi besedami odpravljali, da so še naprej tlačanili. Tega tudi ne pričakujemo, kajti govori državnih poslancev na vseslovenskem

shodu, posebno senzacionalni govor državnega poslanca dr. Šusteršiča, so bili tako odločni, da od njih nikakor ne pričakujemo več onega, za občno slovensko stvar brezplodnega, mehkega oportunitizma iz polupreteklega časa.

Slovenski državni poslanci imajo natančno načrtano pot slovenske politike v državni zbornici nasproti Badenijevi vladi. To je jedna posledica vseslovenskega shoda.

Nadalje se mora razmerje naše delegacije z drugimi slovanskimi in nemškonservativnimi poslanci razbistriti. Stranke večine bodo sedaj na jasnem, pod kakimi pogoji je našim poslancom mogoče ostati v večini. Le ako se večina solidarno izreče, da bode podpirala naše slovenske zahteve, le tedaj smejo računati na slovenske poslance. Vemo, da ima vsaka stranka večine svoje posebne zahteve, in da v prvi vrsti sili v izvršitev svojih postulatov, ali mi Slovenci moramo drugim strankam večine povedati, da so naše zahteve od vseh najnujnejše, najvitalnejše, in da govorimo z dr. Šusteršičem, „te točke moraš, večina, zastopati kot aktualne točke svojega lastnega programa, zastopati nasproti vladi in drugim strankam, potem smo mi tudi zvesti večini.“

Slovenski shod je potem takem preciziral stališče tudi nasproti večini drž. zbora, in sicer tako jasno, da državni poslanci ne morejo nikdar ostati v večini, katera bi podpirala vlado, ki odstavi naše zahteve v izvršitev na poznejši čas. Saj so pa naše zahteve tako skromne in v vsakem oziru tako opravičene, da jim v ničemur ugovarjati ni mogoče.

Vseslovenski shod določil pa ni samo stališča naše državnozbornske delegacije nasproti vladi in večini, ampak spravil je na dan mnogo interesantnih in važnih momentov, tičočih se naše domače slovenske politike, in vzlic temu, da zatrujeta oba ljubljanska dnevnikarja, da je veljal vseslovenski shod jedino le politiki v državnem zboru, najdemo v resolucijah in v go-

vorih mnogo, kar bode dajalo naši domači politiki vso drugačno smer, kakor jo dajeta naša domača dnevnikarja na Kranjskem. O tem pa spregovorimo v prihodnjem listu.

Vseslovenski shod.

(Konec.)

6. Štajarske razmere.

O štajarskih razmerah je poročal g. deželni poslanec dr. Ivan Dečko takó: Nemila osoda je združila del slovenskega naroda v deželi štajarski z Nemci. Slovencev je 400.480 in Nemcev 837.823. Nemška večina ima v rokah vso deželno upravo in zanika obstoj Slovincem. In vendar živi naš narod kompaktno, le tu in tam so raztreseni posamezni Nemci po Spodnjem Štajarskem. Velika nevarnost je za naš narod ob jezikovni meji. Nekaj slovenskih župnij spada pod graško, nemško škofijo. V te župnije se nam vsiljujejo nemški duhovni pastirji, ki nemčijo narod. Veliko je že izgubila slovenska narodnost v marenberškem okraju. Treba je tedaj, da se priklopijo te župnije lavantinski škofiji. Tudi nekatere politične občine so popolnoma ločene od ostalih Slovencev. Tako je v radgonskem, cmureškem in arveškem okraju. V teh okrajih za 6698 Slovencev ne velja jezikovna ravnopravnost, zlasti pri sodiščih ni slišati slovenske besede iz ust sodnikov, ki občujejo z zatoženci po tolmačih — beričih. Tudi sedaj so te kraje pustili pri graškem dež. sodišču, ker minister Gleispach hoče, da padejo v žrelo nemškemu molohu!

Za germanizacijo se rabi že od nekdaj ljudska šola. Sili se naš narod, da s krvavimi žulji plačuje orodje, ki mu daje smrtno udarce. Vsi naši naporji glede ljudske šole ostanejo brezuspešni, dokler ima vso moč deželni šolski svet, ki ravna proti nam kakor kruta mačeha. Vlada skrbi za to, da ostanejo v njem liberalni in nacionalni germanizatorji skupaj, in slovenski narod

„Salonska knjižnica.“

I. zvezek: „O te ženske!“ Spisal Fran Govekar.

(Dalje.)

Po njegovih brutalnih in cinčnih popisih ženstva bi pa skoro dvomili, da je pisatelj imel kdaj mater, da ima ženo, da imenuje lastno kri malo hčerkico! Ali pisatelj ne ve, da „kjer se ženska ponižuje, tam je ponižana tudi družba?“ — da „dobra mati velja sto učiteljev?“ — da „ženska ne sme biti ne sužnjica, niti igrača?“ — da „v besedi mati tiči ves red odgojevanja?“ — da „blaga ženska je kompas moškega srca?“ — da „jeden ženski nasmehljaj jednak je najlepšemu solnčnemu sijaju,“ kakor pravijo razni veleumi? — Da, ženski smehljaj! Marsikateri znameniti mož je iz njega crpil srečo svoje slave! „Nasmehnila se mi je,“ poje Petrarca, „in menil sem, da mi je zacvela pomlad in cvetje upanja vzkliklo v duši!“ Nekdaj so se vsi veleumni navduševali o nežnosti ali kreposti kake ženske, in bridkosti, katere so vsled njih večkrat pretrpeli, nikakor niso oslabele njih duševnih sil, temveč baš narobe: iz teh bolestij narastlo je vzpodbujanje do najvzvišenejših podvzetij, ker baš pod udarci bolesti se človeška duša očisti, da rodi potem svoj najboljši sad. Dandanes pa

se naši moderni „veleumi,“ ki stoje globoko pod Petrarco, navdušujejo o ženskih propalcah ter hote postati slavni s tem, da moralno golazen nekako svečano popisujejo in narisujejo na drobno in široko. In to je najbolj naivno-smešno, — ko bi v resnici ne bilo tako grozno žalostno, — da s takimi spisi hote ti „veljaki“ vzgojevati in vzboljšati svet, a g. Govekar še posebej ženske!

Človeški izvržki se nahajajo v vsakem stanu in v obeh spolih, in vsled mnogih okoliščin, katerih tu naštevati se mi ne zdi pravi čas niti kraj, žalibog, jih je morebiti v ženskem spolu še več, kakor v moškem. Povem naj samo, da je slaba, nezadostna, ali celo nobena odgoja temu žalostnemu dejstvu najbolj kriva.

Neki modrijan pravi, da ženska ni bila ustvarjena, da bi bila sužnjica brez misli in volje, ali samo dražestni nakit moške brezposelnosti, temveč da ona biva za se nič menj, kakor za druge, in važne dolžnosti, za katere ima dati račun, in katere so določene njenemu življenju, zahtevajo izobrazbo duha nič menj, nego izobrazbo polnočutnega srca.

Jaz pa pristavljam: Izobrazujte žensko in napravili bodete iz nje to, za kar jo je priroda ustvarila: bitje plemenito in požrtvovalno, po

katere žilah se pretaka vroča kri, v katere srcu kraljuje samo ljubav, miloba in sočutnost! Kakor je moči vzgojevati si ženstvo narodno, jednako tudi moralno. A po spisih, kakoršne ponuja I. zvezek „Salonske knjižnice“, vzgojujejo se in vzpodbujajo se — nesramnice. Oporekalo se mi bode: modernost in napredek zahtevata, da se popisuje gola resnica, da se gazi pri opisovanju tudi po nemoralnosti in blatu. Se ve, samo zato, ker je „moderno“, obrne naj se svet narobe, ne brigaje se za prežalostne nasledke! Zato proč z domišljijami in blagimi lažmi, nobene poetične sanje več, nobenih jasnih, milobnih prizorov, vzbujajočih blagost in krepost — temveč samo popisov greha in slastij, popisov ne samo takšnega življenja, kakoršno je, temveč še v pretirani bolestni podobi narisane — svet z vsemi svojimi grdobami!

Sicer se pa, Bogu hvala, prikazujejo že znamenja, ki se zoperstavljajo takemu osodepolnemu vodilu. Novodobni, zdravejši duh umetnosti se že giblje po zrakovju, duh, ki hoče znova privablja na površino poštenih, svetlih prizorov, podob uzornih krepostij. In družega tudi ni pričakovati. Jedino, kar je dobro in blago, prodira in zmaga v kljub vsem oviram, četudi sam po dolгих, krutih borbah. (Dalje pride.)

ne more povzdigniti svojega glasu. Te razmere kriče v nebo! Mi zahtevamo, da naj se razdeli deželni šolski svet štajarski v slovenski in nemški oddelek, kakor sta dva oddelka tudi na Češkem od l. 1890. in na Tirolskem od l. 1892. Mariborsko učiteljske naj se tako preustroji, da bode vzgajalo za slovenske šole v slovenskem jeziku izšolane učitelje, kar zahteva že zdrava pamet. Na višji gimnaziji v Celju naj se osnujejo slovenske paralele, kakoršne že dobro uspevajo na gimnaziji mariborski, in napravi novo šolsko poslopje. Nobene slovenske šole nimamo na Spodnjem Štajarskem, v kateri bi se ljudstvo praktično učilo kmetovati, niti država, niti dežela ne storita ničesar za obstanek slovenskih kmetov. Profesorji na srednjih šolah so nemški zagrizenci, in kaj je z nadzorništvom? Kozla imamo za vrtnarja! Kako naj potem šola procvita? Vlada naj tedaj na Štajarskem Slovence postavi za šolske nadzornike Slovence, kakor je kranjskim Nemcem postavila Nemce. Pri okrožnem sodišču v Celju so uradniki skoro sami Nemci, Slovence so porinili na Kranjsko. Istotako je pri drugih uradih. Nemški uradniki so pri nas pijonirji germanizacije in sestavljajo nemško naselbino med trdimi Slovenci. Tujci imajo prvo pravico pri nas, domačine pa predstavljajo na tuje. Silno krivičen je volilni red za državni zbor, vsled česar so med 27. štajarskimi poslanci le 4 Slovenci. Tako nas objema polip od vseh strani, da se ganiti ne moremo. Skrajni čas je, da se odsekajo polipu roke in izpolnijo naše pravične težnje. Toplo Vam tedaj priporočam, da vsprejmete nastopno resolucijo. (Jednoglasno odobravanje.)

1.) Da se ugotovi opravičenim težnjam vseh Slovencev na Spodnjem Štajarskem po enakopravnosti, treba da se sodiščni okraji Radgona, Omurek in Arviž podredijo novemu okrožnemu sodišču v Mariboru.

2.) Brezpogojna potreba je, da se ljudska šola, namenjena za poduk slovenskim otrokom, vredi skozi in skozi na podlagi materinega jezika kot izključljivega podučnega jezika, ter da neha biti ista v rokah nemško-nacionalnih in liberalnih šolskih nadzornikov golo sredstvo za ponemčevanje slovenskega naroda.

3.) Treba je, da se deželni šolski svet štajarski razdeli v dva oddelka, nemškega in slovenskega, kateri opravljaj vsaki samostojno vse posle, zadevajoče njemu podredjene šole.

4.) Učiteljske v Mariboru, namenjeno vzgoji učiteljev za slovenske spodnještajarske šole, mora se vrediti tako, da bode poduk v večini podučnih otrok v slovenskem jeziku.

5.) Gledé poduka v slovenskem jeziku na celjski gimnaziji v Celju napravijo se slovenske paralele za slovenske dijake ter naj se za tako popolnjeno gimnazijo zgradi državno, srednje šole dostojno poslopje.

6.) Za štajarske Slovence treba osnovati v Celju državno nižjo kmetijsko šolo za praktičen poduk v umnem kmetijstvu in za vinorejo in sadjerejo, potem državno podkovsko šolo, obe seveda s slovenskim podučnim jezikom.

7.) Na srednjih šolah naj se nastavlja slovenskega jezika zmožni in slovenski mladini naklonjeni mošje, ne pa odločni nasprotniki, nemško-nacionalnega in liberalnega mišljenja, kakor se to godi za Celje.

8.) Nadzorstvo gledé vseh spodnještajarskih ljudskih in srednjih šol mora se odvzeti možem, ki so znani protivniki slovenskega naroda, ter izročiti možem, katerih preteklost daje jamstvo, da jim bo napredek slovenske šole zares na srcu.

9.) Pri imenovanju uradnikov za Spodnje Štajarsko mora nehati sedanja krivična praksa, po kateri se izključujejo navadno uradniki slovenske narodnosti, in sicer celo domačini, od službenih mest na Spodnjem Štajarskem.

Uradniška mesta na Spodnjem Štajarskem morajo biti pristopna tudi, in to v prvi vrsti, uradnikom slovenske narodnosti, in to mesta ravno c. kr. predsednikov okrožnih sodišč, okrajnih glavarjev in drugih predstojnikov jednako, kakor nižjih tem podredjenih uradnikov, pri sodiščih, pri politični in finančni upravi, pri šolah, pošti in železnicah.

Pri imenovanju uradnikov za Spodnje Štajarsko gledati je strogo na to, da vsak imenovanec ima že pri imenovanju popolno znanje slovenščine ter da je zmožen uradovati v slovenskem jeziku ustno in pisмено.

10.) Krivični volilni red treba spremeniti tako, da bodo Slovenci na Spodnjem Štajarskem dobili svo-

jemu številu primeren broj zastopnikov v državnem zboru in da se uvrstijo v mestno skupino vsi sedaj izpušteni trgi.

7. Narodna avtonomija in nar. gospodarstvo.

O teh dveh važnih predmetih je govoril g. poslanec in vodja Fr. Povše.

Kruto ovirajo sovražni sosedje slovenski narod, da se ne more kulturno razviti. Niti tega nam ne dopuščajo, da bi se slovenska deca v ljudski šoli mogla izobraževati v materinem jeziku. Tudi vlada nam dolga desetletja ni nič pomogla, da bi dosegli pravice, katere so nam zajamčene po zakonu. Zastonj pričakujemo, da bi nam deželni zbori v Gradcu, Celovcu, Poreču, Trstu in Gorici dali, kar nam gre. Treba je izevesti 19. člen drž. tem. zakona takó, da dobi vsak priznani narod v Avstriji primeren narodno-avtonomni juristiški organ ali zastop, v katerem bo sam narodna vprašanja reševal, kakor to služi v prospeh dotičnega naroda. Sedaj še nismo z drugimi narodi enakopravni. Ker tudi Nemci teže po narodni avtonomiji, je čas za nas ugoden. Zjezikovnimi naredbami pa še ni zajamčen obstoj naše narodnosti, ker centralistična vlada in dež. zbori lahko izdajajo navedbe, ki ne uga-jajo slovenskim manjšinam. Ker imamo v deželnih zborih, kjer so Slovenci v manjšini, toliko nasprotnikov, bi bilo razširjenje deželne avtonomije nam v škodo. Ideal, po katerem hrepenimo, da se bomo zbliževali, je narodni avtonomni organ, kateri naj po državnem zakonu zajamči prosti kulturni napredek našega naroda, zlasti v naučnih zavodih, v sodnih in upravnih uradih. Jeden dar je dal Bog Slovincem: vztrajnost v boju za narodne pravice. Mi ne poznamo nobenih mej! Zato pa tirjajmo odločno, da naj vlada izda zakon, kateri nam bo jamčil narodno avtonomijo, da ne bomo zaostajali za drugimi narodi tudi v gospodarskem oziru, in da nehamo biti njihovi sužnji.

Naš narodno gospodarski program se mora začeti boljše razvijati. Velika obrt uničuje malo obrt. Tudi nam ne da vlada obrtnih šol v našem jeziku. V vsi Sloveniji nimamo nobene domače trgovske šole. Dokler pa gospodarski ne postane močni, ne pridemo do enakovrednosti našega naroda z drugimi narodi. Skrbeti moramo, da nam vlada zboljša kmetijstvo in vinogradarstvo. A od vlade ne pričakujemo vsega. Treba je kmetovalcem, da se združujejo med seboj v zadrugah in postanejo močen faktor. Posamezni kmetovalci — to je tudi vlada že izprevidela — ne morejo biti kos svetovni trgovini. Žal, da zakonski načrt o kmetskih zadrugah skrbi le za nemške in italijanske manjšine, za slovenske manjšine po avstrijskih deželah se pa ne briga. Tedaj tudi gospodarski nas hočejo uničiti! Naši poslanci morajo zahtevati, da se bode tudi tam, kjer so Slovenci in Hrvatje v deželi v manjšini, za-nje osnovala posebna deželna zadruga. Ako se najdejo milijoni za prazne izdatke, dobil se bode tudi denar za povzdigo avstrijskih delujočih stanov. (Vrlo! Dobro!) Naš davčni zakon se drži načela, da bodo razbremenjeni nižji stanovi. Treba je pa v prvi vrsti, da se razbremené šibki kmetje in obrtniki, da se uvede premo-ženjski davek. Ko se podeduje močno zadolženi kmetski dom, predpiše se pristojbina, kakor tam, kjer nič dolga nij. To je krivično. Iščejo naj večje pristojbine na borzi, da se bodo mogle bolj pravično odmeriti pristojbine na zadolženih kmetskih posestvih. Tako pa dere kmet v dolgove kot snežni plaz v dolino. Mi ljubimo naš rodni dom in ga hočemo ohraniti. Osamosvojimo tedaj naš narod, da bode gospodarski napredoval. Slava možem, ki so iztrgali toliko Slovencev iz nemških rok po domačih posojilnicah! Nižjeavstrijski deželni zbor zelo podpira posojilnice, ker je spoznal njih pomen. Dokler naš narod ne postane finančno neodvisen od tujcev, ne bomo napredovali. Na zemljiškem posestvu je 3000 milijonov gld. dolgov. V olajšanje naj izda minister vsaj tri odstotne razbremenilne zadolžnice. Deželni zastopi naj pa utemelje razne zavarovalnice. Zavarovanje proti požaru bodi obvezno (obligatorno). Krono rešitvi socialnega vprašanja naj naredi vlada s tem, da uvede zavarovanje proti ostarelosti in onemoglosti kmetskih in

drugih delavcev. Nemčija trosi milijone mark na leto za zavarovanje delavcev za starost. Koliko občinskih naklad bi se zmanjšalo, ako bi imeli tako zavarovanje! Upam, da ta vseslovenski shod nij zadnji. Pri drugem shodu si bomo že več časa vzeli za važno socialno vprašanje. Niti pedi naše zemlje ne prepustimo več sovragu, ki spenja z „Südmárko“ po njej svoje roke. Treba pa je, da smo jedini, složni.

Ni dobro, ako bi nakladali denar samo v hranilnicah. Nalagajmo ga, kakor delajo Francozi, v skupnih podjetjih! Le zato so Francozi srečno prebili nesrečni dan pri Sedan. Koliko nedvigjenih zakladov bogastva hrani še naša lepa domovina v rudinstvu, živalstvu in rastlinstvu! Koliko vodnih sil je še neizkoriščenih! Ako bomo napredovali gospodarski, utrdili si bomo naš dom, tako da na tem krasnem kosu zemlje vedno ostane Slovan, zvesto udan Bogu, cesarju in domovini svoji. (Živahna pohvala in dolgo ploskanje.)

Sprejeli sta se nato soglasno sledeči resoluciji:

I. Vseslovenski in istrsko-hrvatski shod pripoznava za rešitev naše narodnosti kot najsigurnejše sredstvo narodno avtonomijo; zato zahteva, da vlada predloži v državnem zboru zakon, ki podeli vsem narodom narodno avtonomijo in omogoči ustanovitev posebnih narodnih kulturnih zastopov za vsako narodnost, ki imajo v vseh svojih narodnostnih in jezikovnih potrebah samostalno razsojevati in sklepati.

II. 1.) Vseslovenski in istrsko-hrvatski shod priznava kot nujno potrebo, da se delujoči stanovi našega naroda organizirajo v posamezne strokovne zadruge, v katerih bodo sami o svojih potrebah in namenih odločevali. Zato pozdravlja shod predlog kmetijskega ministerstva, po katerem se imajo osnovati kmetijske zadruge. Priporoča in nalaga svojim poslancem, da skrbé za to, da se v vseh pokrajinah, koder bivajo slovenski in hrvatski kmetovalci, osnujejo za nje, po vzgledu zadrug na Češkem in Tirolskem, posebne, neodvisne in samostalne kmetijske zadruge.

2.) Zahteva se, da se po vseh pokrajinah osnujejo kmetijske in obrtne šole s slovenskim, oziroma hrvatskim poučnim jezikom; prav tako naj vlada ustanovi za naš narod trgovinsko učilišče.

3.) Vseslovenski in istrsko-hrvatski shod zahteva od vlade izdatne podpore v svrhu pospešitve in izboljšanja poljedelstva, osobito vinogradarstva in žitnoreje.

4.) Da se delujočim našim stanovom, kmetskim in obrtnim, pomore, snujejo naj se povsod posojilnice, deželni zastopi pa naj to podpirajo s podporami in posojili; prav tako naj skrbé za konvertovanje visokobrestnih dolgov v nižjeobrestne.

5.) Vlada naj že skoro izroči drž. zboru že obljubljeni zakon o pristojbinah, po katerem se imajo pristojbine urediti, oziroma znižati osobito za manjša posestva pri podedovanju ali prevzetju od starišev.

6.) Državno in deželno zakonodajstvo ozira naj se na potrebe delujočih stanov, zlasti kmeta, obrtnika in delavca, naj izdaje zakone, potrebne v obrambo in varstvo poštene produkcije.

7.) Da se izboljša naše socialno stanje, da se ohrani in osigura imetje naših stanov, pospešijo naj deželni zastopi raznovrstno zavarovanje in država naj se loti zavarovanja delavcev za čas onemoglosti in starosti.

8.) Od vlade se zahteva, da izdatno podpira osobito malo obrt, da ta zmožna postane vsrajati v tekmovalju na domačem in svetovnem trgu.

Spomenica kranjske gimnazije,

vzidana pod sklepmi kamen novega gimnazijskega poslopja dne 18. septembra l. 1897.

Sestavl. A. Štritof.

Za časa slavnega vladarstva Njegovega Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. se je z najvišjo odločbo z dne 4. septembra l. 1861. prvič ustanovila c. kr. nižja gimnazija v Kranju z nemškim učnim jezikom. Takoj prvo šolsko leto 1861./62. sta se otvorila prva dva razreda, ki sta se začasno nastanila v poslopju ljudske šole. Za prihodnje leto 1862./63. pa je mestna občina priredila gimnaziji lastne prostore.

Po najvišji odločbi z dne 20. septembra l. 1870. se je dosedanja nižja gimnazija izpremenila v štirirazredno c. kr. realno gimnazijo s slovenskim učnim jezikom, kateri se je polagoma uvedel po posameznih razredih v šolskih letih 1870./71. do 1873./74.

Početkom šolskega leta 1872/73. se je uvedla takozvana bifurkacija, t. j. delitev učencev III. in IV. razreda v humaniste in realiste, katera naredba se pa v Kranju ni obnesla.

Po 17. letih bi bila nižja, odnosno realna gimnazija imela sukcesivno ponehati vsled najvišje odločbe z dne 20. maja l. 1878. Zato v šolskem letu 1878/79. ni bilo več I. razreda, v letu 1879/80. I. in II. ne.

Toda za časa, ko je bil c. kr. naučni minister njegova vzvišenost baron Žiga Conrad pl. Eybesfeld in c. kr. deželni predsednik kranjski vitez Bohuslav Kalina in njegov naslednik baron Andrej Winkler, je mestna občina Kranj pod županstvom Karola Šavnika s pomočjo državnih poslancev grofa Karola Hohenwarta in viteza Josipa Schneida vender dosegla, da je Njegovo Veličanstvo z najvišjo odločbo z dne 26. junija l. 1880. zopet milostno blagovolilo dovoliti v Kranju c. kr. nižjo gimnazijo z obveznim risarskim poukom. Mestna občina Kranj pa se je takrat v pogodbi z dne 9. septembra l. 1880. zavezala: 1.) na svoje stroške vzdržavati gimnazijsko poslopje v dobrem, popolnoma porabljenem in namenu ugodnem stanu, preskrbeti novih prostorov, ko bi jih trebalo, in oskrbovati kurjavo v vseh prostorih; 2.) za vzdrževanje popolne četerorazredne nižje gimnazije plačevati visokemu c. kr. erarju vzdrževalnega prispevka vsakoletnih 1000 gld. v štirih obrokih, dokler pa gimnazija ni četerorazredna, za vsak razred po 250 gld.

— Zato je bil šolskega leta 1880/81. poleg še obstoječega starega IV. razreda zopet na novo otvoren I. razred; l. 1881/82. sta bila I. in II., l. 1882/83. I., II. in III. in l. 1883/84. vsi štirje razredi. — Učni jezik je bil sedaj nekaj časa pri verouku in naravoslovju slovenski, pri drugih predmetih nemški; pozneje je bil tudi pri drugih predmetih deloma slovenski, deloma nemški, dokler se niso jezikovne razmere uravnale z razpisom vis. c. kr. naučnega ministerstva z dne 22. julija l. 1882, št. 10.820. Od tedaj je a) v I. in II. razredu slovenščina učni jezik v vseh predmetih, izimši deloma nemščino; b) v III. in IV. razredu je nemščina učni jezik pri nemščini in grščini; pri prelaganju iz Cezarja v IV. razredu se sme poleg slovenščine uporabljati tudi nemščina; c) v odnosnoobveznih ali na izvoljo danih predmetih razven petja je učni jezik nemški, imenstvo je podajati sploh v obeh jezikih.

Usodepolno je bilo leto 1887. Po najvišji odločbi z dne 29. julija l. 1887. se je c. kr. nižja gimnazija vdrugič sukcesivno odpravila, tako da je koncem šolskega leta 1889/90. popolnoma prenehala. Leta 1887/88. so bili še II., III., IV. in na stroške mestne občine z ministerskim dovoljenjem še otvoreni privatni I. razred, l. 1888/89. še III. in IV., l. 1889/90. samo še IV.

Brez vsakega gimnazijskega razreda je bilo mesto štiri leta: 1890/91. — 1893/94.

Vsa poskušana sredstva mestne občine za obnovitev c. kr. gimnazije so bila do l. 1893. brezuspešna: deputacija do Njega Veličanstva dne 17. oktobra in do njega vzvišenosti ministra Gautscha dne 18. oktobra l. 1887.; prošnja na vis. naučno ministerstvo l. 1889. za obnovitev, odnosno za razširjanje zavoda v popolno gimnazijo; prošnja na vis. deželni zbor kranjski in deputacija do deželnega predsednika in deželnega glavarja l. 1889.; dvakratna prošnja na državni zbor itd.

Leta 1893. pa se je stvar zopet obrnila na bolje. Na nujni predlog občinskega svetovalca Viktorja Globočnika je deputacija, sestojeca iz župana Karola Šavnika, obč. svetovalcev Viktorja Globočnika in Ferdinanda Sajovica in obč. odbornika Vinka Majdiča pod vodstvom slovenskega državnega poslanca grofa Karola Hohenwarta, kateremu sta se pridružila drž. poslanca vladni svetnik pl. Anton Globočnik in Fran Šuklje njegovi vzvišenosti ministru baronu Gautschu v avdijenci dne 22. marca l. 1893. predložila v smislu predlogov poročevalca obč. svet. V. Globočnika storjeni sklep občinskega odbora mesta Kranj z dne 15. marca l. 1893., s katerim je občina odločila za eventualno zgradbo novega gimna-

zijskega poslopja svoto 40.000 gld. Njega ekselencia minister Gautsch je odgovoril, da hoče to stvar vnovič pretresati in da bo takoj od ljubljanskega deželnega šolskega sveta v tem oziru zahteval novih poročil in da bodo od teh poročil zavisni nadaljni ukrepi ministri. Deputacija se je na to obrnila do deželnega predsednika barona Heina, do vseh članov dež. šolskega sveta, do deželnega glavarja Otona Detele in dež. odbornikov, do državnega poslanca Karola Kluna in deželnega poslanca dr. Ivana Tavčarja. Vsled teh korakov občinskega odbora, odnosno imenovane deputacije l. 1893. se je vsa stvar spravila v tek.

Visoko c. kr. deželno predsedstvo je z odlokom z dne 8. marca l. 1894., št. 688. mestni občini naznanilo pogoje, pod katerimi bi bila vis. c. kr. učna uprava pripravljena, ustanoviti v Kranju popolno c. kr. gimnazijo, in občinski odbor je v seji dne 16. marca l. 1894. glede na ta odlok sklenil, da mestna občina Kranj prevzame za slučaj, da bi se v Kranju ustanovila popolna c. kr. državna gimnazija, sledeče dolžnosti:

1.) Mestna občina Kranj se zaveže postaviti novo gimnazijsko poslopje, katero bi obsegati imelo razun potrebnih učnih sob in potrebnega števila primernih prostorov za zbirke učnih pripomočkov eno konferenčno sobo, eno ravnateljsko pisarno, eno risalno sobano, eno primerno veliko telovadno dvorano, končno pa tudi uradno stanovanje za ravnatelja in za šolskega slugo po načrtu, odobrenem od učne uprave, najdalje tekom dveh let od časa pričetke ustanovitve tega zavoda, — to poslopje prepustiti vis. učni upravi v brezplačno in brezmejno uporabo, do izvršitve tega novega gimnazijskega poslopja pa na svoje stroške preskrbeti potrebne prostore za provizorično nastanjenje zavoda.

2.) Mestna občina Kranj se zaveže, da bo to šolsko poslopje ohranila vedno v dobrem stanju in da bo 3.) plačevala stroške za preskrbo kurjave šolskih prostorov iz občinske blagajne. Tudi je mestna občina Kranj pripravljena radi ugotovitve primerne obiska nove gimnazije ustanoviti ali podpirati uredbe, po katerih bi bilo na primeren način skrbjeno za stanovanje, hrano in nadzorstvo vnanjih učencev.

Visoki deželni odbor kranjski je z odlokom z dne 24. aprila l. 1894., št. 4189. odobril ta občinski sklep z dne 16. marca l. 1894.

Z najvišjo odločbo Nj. Veličanstva z dne 21. julija l. 1894. se je počenši s šolskim letom 1894/95. ustanovila c. kr. višja gimnazija v Kranju. Razpis vis. naučnega ministerstva z dne 30. julija l. 1894., št. 17.615. veleva, da se takoj prvo leto otvorita prva dva razreda, dočim naj se v naslednjih letih pridene vsako leto po en razred, dokler ne bo gimnazija popolna. Glede na učni jezik v nižjih razredih stopijo v veljavo določbe vis. ministerskega odloka z dne 22. julija l. 1882., št. 10.820., dočim je v višjih razredih vpeljati učni jezik nemški. Da se osigura primerna frekvenca nove gimnazije, se v smislu istega razpisa vis. naučnega ministerstva po razpisu preslavnega dež. šolskega sveta z dne 28. avgusta l. 1894., št. 2354. tisti učenci, katere je po njih rojstvu ali po njih rodbinskih razmerah šteti za pripadnike kranjske gimnazije, t. j. učence iz ozemlja c. kr. okr. glavarstev Kranj in Radovljica in iz ozemlja c. kr. okrajnega sodišča Kamnik, po razmerju aktiviranja posameznih razredov državne gimnazije v Kranju ne vzprejmó v ljubljanski dve gimnaziji ali pa samo v posebnega ozira vrednih slučajih z dovolitvijo c. kr. deželnega šolskega sveta.

Veslavni c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je z odlokom z dne 18. februarja l. 1895., št. 3622. ex 1894 odobril stavbeni prostor za gimnazijsko poslopje na parcelah katastrske občine Kranj št. 308/1, 308/2, 309, 310/1, 310/2 in 310/3 ob glavni cesti nasproti Franc-Jožefovemu drevoredu in z istim odlokom določil stavbeni program.

Glede na prispevke, za katere se je mestna občina Kranj zavezala, se je dne 13. junija l. 1895. sklenila pogodba med c. kr. erarjem, zastopanim na podlagi razpisa vis. ministerstva

z dne 13. aprila l. 1895., št. 4275, po c. kr. deželnem predsedniku baronu Viktorju Heinu, in med mestno občino Kranj, zastopano po županu Karolu Šavniku, občinskem svetovalcu Franu Omersi in občinskih odbornikih dr. Valentinu Štempiharju in Vinku Majdiču, z ozirom na sklepa občinskega odbora z dne 16. marca l. 1894. in z dne 19. decembra l. 1894. in na podlagi dovolitve vis. deželnega odbora za Kranjsko z dne 23. maja l. 1895., št. 4786., katero pogodbo je vis. dež. odbor kranjski odobril z odlokom z dne 24. junija l. 1895. št. 6261.

Ker prvi načrti za poslopje, izdelani od c. kr. inženirja Josipa Žužka, in drugi, izdelani od arhitekta Rajmunda Jeblingerja, visokemu ministerstvu niso ugajali, je vis. ministerstvo za notranje stvari z razpisom z dne 4. januarja l. 1896., št. 25.631 ex 1895 samo podalo nov projekt v štirih skicah, katerega je potrdilo tudi vis. naučno ministerstvo. Po teh skicah je v smislu razpisa preslavnega dež. šolskega sveta z dne 7. februarja l. 1896., št. 318., podrobne načrte izdelal arhitekt Viljem Treo, le pročelje se je nekaj izpremenilo po načrtu stavbinskega vodje Henrika Czeschnerja.

Na podlagi komisijskega ogleda dne 23. marca l. 1896. je c. kr. okrajno glavarstvo z odlokom z dne 23. marca l. 1896., št. 5987. dalo stavbeno dovoljenje za zgradbo gimnazijskega poslopja po predloženem načrtu.

Na podlagi ofertne obravnave z dne 18. aprila l. 1896. se je po sklepu občinskega odbora z dne 19. aprila l. 1896. zgradba gimnazijskega poslopja oddala Kranjski stavbinski družbi, katera je delo pričela 27. aprila l. 1896.

V seji občinskega odbora dne 9. junija l. 1896. se je na prošnjo c. kr. gimnazijskega ravnateljstva in proforskega zbora z dne 22. maja l. 1896., št. 130., dovolila zgradba gimnazijske kapele, za katero sta stroške pokrila iz nabranih milodarov gimnazijski vodja Josip Hubad in učitelj verouka dr. Franc Perne, proti temu, da je in ostane kapela last mestne občine. C. kr. gimnazijsko ravnateljstvo je vsprejelo ta sklep proti temu, da se kapela za večne čase rabi izključno le za katoliško službo božjo in da je notranja oprava kapele lastnina tukajšnje župne cerkve. Tudi kapelo je sezidala Kranjska stavbinska družba.

Kolavdacija dovršenega poslopja od strani politične oblasti se je vršila dne 10. septembra l. 1897.

Dne 18. septembra l. 1897. se je vzdal sklepni kamen in se je poslopje slovesno oddalo visoki učni upravi po priloženem vzporedu.

Poslopje in kapelo je blagoslovil dekan Anton Mežnarec.

Za časa, ko se je poslopje oddalo visoki učni upravi, so bili v občinskem odboru: župan Karol Šavnik, občinski svetovalci: Franc Omersa, Viktor Globočnik, Franc Dolenz, Tomo Pavšlar st., občinski odborniki: Karol Florian, Ignacij Fock, Adolf Kreuzberger, Rajko Krisper, Mavril Mayr, Peter Mayr ml., Tomo Pavšlar ml., Ciril Pirc, Ferdinand Polak, Karol Puppo, Ivan Rakovec, dr. Edvard Šavnik, dr. Valentin Štempihar; namestniki: dr. Edvard Globočnik, Josip Golob, Josip Hubad, Josip Kovač, Martin Matjašič, Alojzij Pečnik, Konrad Pučnik, Anton Rakovec, Franc Šumi.

V proforskem zboru pa so bili ob istem času: c. kr. ravnatelj Josip Hubad, c. kr. profesor Franc Novak, c. kr. pravi gimnazijski učitelji dr. Valentin Korun, Anton Štritof, dr. Jakob Žmavc, dr. Franc Riedl, c. kr. učitelj verouka Franc Perne, suplenti Josip Tominšek, Jakob Zupančič, Ivan Maselj, Leopold Poljanec, Anton Dokler.

Vsegamočni Bog čuvaj to zgradbo in njegov blagoslov rosi obilno na delovanje šole!

V Kranju, dne 18. septembra 1897.

Iz državnega zbora.

Obe zbornici državnega zbora sta pričeli dne 21. septembra 13. zasedanje. V gosposki zbornici so se naglo izvršile navadne formalnosti prve seje in „gospodje“ so se razšli. Drugače je bilo pa v zbornici poslancev. Tu je bilo prav za prav na dnevnem redu tuljenje in ropotanje peterih možicev, ki se po svojem voditelju imenujejo „Schönerer-janci“.

Nervoznost vlada povsod. Levica je umetno razburjena in se pripravlja na obstrukcijo. Člani krščansko-slovanske zveze so zato nevoljni, ker Badeni še vedno kuje neko posredovalno stranko, obstoječo iz Italijanov in nemških liberalnih veleposestnikov, in ker tudi izvrševalni odbor desnice baje ni ves naklonjen sklepom vseslovenskega shoda. Ministri so preplašeni, samo grof Badeni se smehlja in stiska roke dohajajočim poslancem, zlasti posl. Šukljeju. Galerije so natlačene polne, dasiravno jih je mnogo ostalo zunaj, ker niso dobili vstopnic.

Sejo otvori starosta poslancev dr. Zulkan, pozdravi zbornico, opominja k resnemu delu in zakliče na koncu govora cesarju: „Slava!“ Ko so drugi poslanci s klici „Slava!“ izražali dolžno spoštovanje cesarju, so Schönererjanci kričali na vsa pljuča: „Živel nemški narod!“ „Proč z Badenijem!“ Poslanec Pergelt se je nato pritoževal, da državni zbor ni bil odprt s prestolnim govorom in poslanec Gregorig, da je 16 policajev v zbornici preoblečenih v sluga, kar je nečastno. Med groznim šumom levice se je potem vršila volitev predsednika. Dr. Kathrein je dobil 203 glasove, 9 glasovnic je bilo praznih; levica se volitve ni vdeležila, pač pa je pozdravila dr. Kathreina z najgršimi psovkami. Motili so ga tudi ves čas med njegovim nastopnim govorom, zlasti ko je opominjal, naj se prične parlamentarno delovanje. Tirjala sta poslanci Pergelt in Kaiser, da naj se izvolitev Kathreina razveljavi; Kaiser mu je celo zaklical „fej!“, kar je desnico močno ogorčilo. Ko je poslanec Daszynski zopet vprašal, kaj je z onimi 16. policaji, je odgovoril predsednik, da je pač pomnožil v zbornici število slug, ker poslanci vedno več od njih zahtevajo, če se pa dokaže, da je kdo izmed slug s policijo kaj v zvezi, ga bode odpustil.

S 197. proti 103. glasom se je potem odklonil Pergeltov predlog, da se seja zaključi. Za 1. podpredsednika je bil izvoljen Poljak David vitez pl. Abrahamovič in za drugega Čeh dr. Kramář, nato se je končala prva seja.

Med nujnimi predlogi, v katerih so poslanci posebno rodovitni, omenjamo le važnejše, namreč: Predlog posl. viteza Javorskega glede revizije oziroma spremembe poslovnega pravilnika, o čemur naj dotični odsek poroča v štirinajstih dneh; pristaši nemške ljudske stranke predlagajo, naj se posadi na zatožno klop ministerski predsednik radi naredbe z dne 2. junija glede postopanja vladnih zastopnikov pri zborovanjih in shodih; isto zahteva tudi predlog liberalcev in Schönererjancev radi dogodkov v Hebu. V posebnem nujnem predlogu zahtevajo nemški liberalci obtožbo ministrov Badenija, Gleispacha, Bilinskega, Glanza in Ledeburja radi jezikovnih naredeb. Socijalni demokratje so vložili predlog glede uvedbe splošne, jednake, direktne in tajne volilne pravice ter glede jezikovnega zakona na podlagi enakopravnosti vseh narodov. Nadalje zahtevajo nemški liberalci, naj se pozove na odgovor vse organe, ki so zakrivali nemire v Plznu, naj se takoj prekliceta jezikovni naredbi ter naj se razpusti občinski zastop mesta Vršovic radi nezakonitega demoliranja nemške šole. Krščanski socialisti so stavili dva predloga, katerih prvi meri na to, da se prekliceta jezikovni naredbi, drugi pa zahteva, naj vlada izposluje potrjenje zakona glede preosnove uradniških plač, da bo zamogel stopiti v veljavo s 1. januarjem 1898.

Včerajšnja seja ni imela nič vspeha. Posl. dr. Pommer je govoril o 16. policajih, ki so v zbornici, med katerimi jih 6 še hodi v detektivsko šolo. Predsednik dr. Kathrein je odgovoril, da so pač trije sluga bili nekaj policaji, a noben sluga nima s policaji nič opraviti, ker so tudi oni trije že davno vpokojenci. Nekoliko

so se pričakali potem še zaradi Szajerja, če je še poslanec, ali ne. Predsednik je rekel, da so se veljavni juristi odločili za to, da poslanstva Szajer ni izgubil, in stvar je rešena. Izvoljeni so bili potem zapisnikarji in reditelji.

Na dnevni red današnje seje bi se bile postavile volitve v delegacije, a nastal je med levico grozen hrušč in seja se je zaključila.

Politiški pregled.

Badeni se še vedno norčuje iz vse zbornice in nikomur ne ugaja. Posebno Slovenci so nevoljni, ker jim ne le ničesar ne dovoli, ampak še poriva jih iz večine in bi rad spravil notri največje nasprotnike Slovencev — Italijane. Vladi in Badeniju bi bili slovenski in hrvaški poslanci že izrekli nezaupnico, ako bi bilo ljudstvo, ki stoji za njimi, politično bolj zavedno in organizovano. To je slabost Jugoslovanov, katero vlada dobro pozna, in nas primerno tudi ceni.

Poslanca Szajerja je cesar pomilostil in mu odpustil vse pravne nasledke obsodbe.

Papež je izdal okrožnico, v kateri priporoča molitev večnega rožnega venca.

Ruski car je izdal ukaz, po katerem dobe več svobode nepravoslavna veroizpovedanja carstva. Ukaz veleval, da se ne smejo več siliti nepravoslavni učenci k obisku pravoslavne službe božje in da se naj molitev pred pričetkom pouka v šoli opravlja po obredu vseh veroizpovedanj, katerim pripadajo učenci dotične šole. Kmalu se bode izvršilo tudi imenovanje novih katoliških škofov v Rusiji.

Rusi in Bolgari. V novem bolgarskem ministerstvu sta poleg Stojlova še dva iskrena prijatelja Rusije in to pravosodni minister Zgurev in minister prosvete Visov. Visov, bolgarski književnik, živel je pod Stambulovo ero dalje časa v prognanstvu v Rusiji.

Domače novice.

Osebnosti. Okrajni šolski nadzornik g. Jos. Kožuh v Kopru se je odpovedal službi nadzornika. — Na njegovo mesto je imenovan g. Fran Finžgar v Kopru. — Realni profesor v Trstu g. Urbas je stopil v pokoj. — G. dr. Pavel Varda v Gradcu je namesto premeščenega dr. Bončke imenovan c. kr. okrajnim zdravnikom v Ljutomeru. — Za župnijo Trebnje je prezentovalo ministerstvo za uk in bogočastje dosedanjega ondotnega upravitelja, č. g. Janeza Nagode-ta. — G. A. Žebre, sodniški pristav v Velikih Laščah, poročil se je danes v ljubljanski stolni cerkvi z gospico M. Ledenikovo. Včeraj zvečer je moški zbor „Glasbene Matice“ zapel nevesti podoknico. — Umrli je v Hajdini umirov. kapelan g. Jakob Vindiš.

Državni uradniki in njih prijatelji. Piše se nam: Razni časniki so nas poučevali, koliko škode so prouzročili silni nalivi koncem meseca julija in v avgustu t. l. poljedelcem. Strn je bila po raznih krajih cesarstva uničena in v mnogih krajih je bila slaba letina. Pokazal se je takoj pričetek draginje. Kilo pšenične moke, ki se je kupovala popred po 13 kr., stane danes 20 kr. in ržena moka, popred 11 kr., stane zdaj 19 kr. V tem razmerju zmanjšalo se je tudi pecivo. Tudi krompir gnije na polju in cena mu silno narašča. Pričela so se po mnogih krajih možna podjetja, da se pomaga po tej nesreči neposredno prizadetim siromakom. A za oni stan, katerega draginja najbolj zadene, za oni stan, ki živi ob tesno določeni plači, se ni poskrbelo, — uradniki so brez pomoči ostali! Po vsi državi je že splošno prepričanje, da dosedanja uradniška plača ne zadošča in da jo je treba povikšati. Državni zbor je tudi že sklenil povikšanje plač, in le vlada zadržuje izvrševanje zborniškega sklepa, ne da bi navedla tehtnih uzrokov. Gotovine je namreč dovolj nakopičene v državnih blagajnah. Uradnik mora vsled draginje vsa živila dražje plačevati, tako da plača ne zadošča. Podporna podjetja obrnila so svoje delovanje drugim stanovom, za uradnika se pa nikdo ne briga. Pomaga naj si sam! — Kje so pa prijatelji uradnikov, državni poslanci? Kje so oni državni poslanci, kateri so zgolj

po uradniških glasovih zasedli častna mesta? Kje so sladke besede in mnogovrstne obljube? Upati je bilo, da bode na danih obljubah voljeni poslanec zastavil vse svoje moči v to, da prepriča volilce uradnike, da jim je res prijatelj in vesten zastopnik v državnem zboru. — No, dozdej uradništvo na Kranjskem ni čutilo posebnega zanimanja poslancev za te težnje. Opazovalo bo pa v prihodnje še bolj poslansko postopanje. Stoprav zdaj bi bil najugodnejši čas, da se pokaže poslanec celega moža in prijatelja volilcev uradnikov in z vso silo teži na to, da vlada nemudoma sankcionira zakon o povišanju uradniške plače in nakaže izplačevanje po sklepu državnega zbora s prvim januarjem l. 1898., kar se je že šestokrat obljubilo. Ako se to ne zgodi, mora uradništvo zlasti zdaj, ko se kaže na vseh straneh draginja, finančno propasti. Za ta slučaj bo pa uradništvo tudi prepričano, da nimá prijatelja in zastopnika v državnem zboru, da se je na svojo škodo udalo zapeljivemu vplivu lepe besede in načelniškega povelja — ter da bode moralo v prihodnje pomagati si samo, in iskati si prijateljev po lastnem prepričanju. —

Dostavek uradništva: Najnovejša poročila z Dunaja trdijo, da bode ministerski predsednik že drugi teden naznanil v zbornici, da uravnava plač pride v veljavo z novim letom. Če bo le res!

Čudni „pisatelji“. V podlistku „Slovenskega Naroda“ je te dni neki Fedor spisal črtico „Mati.“ Dne 13. avgusta t. l. pa je isto črtico, prevedeno iz ruščine, prinesel „Deutsches Volksblatt“. Ali je podlistkar „Slovenskega Naroda“ Rus ali Slovenec?

Predavanje o pariški svetovni razstavi bode v Ljubljani prihodnji torek, dne 28. septembra v telovadnici mestne ljudske šole v Komenskega ulicah. Predaval bode dvorni svetnik Exner, ki je imenovan avstrijskim generalnim komisarjem za pariško svetovno razstavo. Ker se skoro gotovo tudi Slovenci udeležimo te razstave, bi bilo želeti predavanju dobrega obiska.

Prvi izvirni reklamni plakat slovenski se vidi na grosupeljski železniški postaji. Izvršil ga je v akvarelnih barvah č. g. župnik Matej Sitar v Št. Juriju. Krasno delo vabi h obisku romantično ležeče cerkve na Tabru in dosedaj malo znane tamošnje jame „Ledenice“.

Iz občinskega sveta ljubljanskega. V sinočni seji je stavbinski odsek poročal, da je vlada vzajemno z deželnim odborom v obče odobrila predloženi regulacijski načrt za Ljubljano razun nekaterih ulic. Posebno želi vlada, naj se kmalu otvori nova ulica od kazine čez vrt uršulinskega samostana do tržaške ceste. Pri glasovanju sprejele so se vse zahteve vlade. O nasvetih enquete, sklicane zaradi rešitve kolodvorskega vprašanja, se je sklenilo, da se naj zahteva uredi tako: južni kolodvor bode za osebni promet, državni za tovarni promet. Kolodvor za osebe mora biti tako povišan v celi dolžini, da se doseže za ceste potrebna višina; ta kolodvor se mora nazaj poriniti, tako da nastane na mestu starega kolodvora lep prostor, ki se bo lahko parceliral. Tovarna proga odcepi se pred Vodmatom in pojde v ovinku neposredno na državni kolodvor.

Zadruga kovinskih obrtov v Ljubljani posluje tudi s slovenskimi člani nemško. Malo več obzirnosti bi ji bilo priporočati!

Nove možnarje, katerih ni potreba več nabijati, temveč se smodnik v možnar le natrese in izstreli, znašla je domača tvrdka Pehani, Lorber & Comp. v Žalci. Prednost teh možnarjev je ta, da se strelja lahko petkrat tako hitro, kakor z navadnimi topiči, in da je pri streljanju vsaka nesreča izključena.

V Teharjih pri Celju je zborovalo v nedeljo „katoliško politično društvo“, po zborovanju se je pa vršila lepa veselica. Kakor se nam poroča, se je vse vršilo do cela mirno, ker ni bilo socijalnih demokratov, da si se jih je pričakovalo. Govornikov je nastopilo več; otvoril je shod stud. theol. Markovšek, ki je krasno govoril o naših razmerah. Istotako sta bila govora gg. Drag. Hribarja in dr. Dečkota z velikim navdušenjem vsprejeta.

Na celjsko gimnazijo je v slovenski oddelek sprejetih ravno 50 učencev, kakor ministerska odredba določa, da si jih je mnogo več oglasilo. Ravnatelj Končnik se napram Slovincem kaj ljubeznjivo vede. Slovenske stariše vprašuje, če svoje sinove v pripravnico (Vorbereitungscurs) vpisujejo in kam da bodo potem učence na gimnazijo poslali. Neko ženo je odpravil, ker mu je rekla da na slovensko. Ženica je tarnala in dobri ljudje so ji rekli, da naj gre in reče, da na nemško t. j. na njegovo, na kar je bil fante vsprejet.

Na mariborski gimnaziji je bilo v prvi slovensko-nemški razred vsprejetih 98 učencev, v nemški pa 44, od katerih je polovica Slovincov.

Slovenski odvetnik v Celovcu. Z dnem 1. oktobra t. l. se naseli v Celovcu slovenski odvetnik g. dr. Alojzij Kraut, koroški rojak. Koroški Slovenci, podpirajte vrlega moža! Svoji k svojim!

Iz Celja se nam piše: Neki knjigovez v tukajšnjem mestu — ime mu je Pungersček alias Pungerschegg — z vezanjem knjig občinstva ni zadovoljal, a bil je in je dober Nemec, bolje rečeno Nemškutar. Zato si ga je slavni magistrat omislil in mu poveril pobiranje štantnine kot stranski zaslužek, mi pa mislimo, — da kot glavni zaslužek. Knjigoveznico je seveda še imel, in da ni bila prazna, si je držal pomočnika. Ker se slavni magistrat tako za svoje uslužbenice briga, je baje tudi knjigoveznico gospoda Pungerskega kontroliral in pri tem našel, da ima njegov pomočnik to veliko napako, da je Slovenec. Kakor se pripoveduje, ga je P. moral odpustiti iz službe. Pametno politiko pa ima omenjeni: Ima namreč dve štamplji: jedno z napisom Pungersček drugo Pungerschegg. Na ta način mu je že marsikateri Slovenec šel na limanice. Ali se bode to še ponavljalo, ko se sedaj pri pravi luči vidimo? Čemu ima potem g. Hribar svojo knjigoveznico?

Slovensko gledališče se otvori dne 1. oktobra s „Trgovcem beneškim“.

Društva.

Obrtniški shod priredi obrtna zveza za Kranjsko v sredo dne 29. septembra ob 1/2 8. uri zvečer v veliki dvorani pri Maliču. Dnevni red: 1. Predavanje o novih pridobinskih davkih. Predava dež. poslanec g. dr. Danilo Majaron. 2. Položaj obrtnikov. 3. Raznoterosti. Obrtniki! Ker je shod jako važnega pomena, vdeležite se ga vsi! Vstop dovoljen je vsem tistim, ki bodo plačevali splošno pridobnino.

Zabavni večer prirede zidarskega in tesarskega obrta službenici jutri zvečer, v nedeljo dne 26. septembra 1897. leta, v Sokolovi dvorani „Narodnega doma“ s sodelovanjem vojaške godbe, petjem obrtniškega zbora in plesom. Vstopnina za osebo 50 kr., častite dame in oznamenovani člani 20 kr. Začetek ob 5. uri popoldne.

Javno tombolo priredi na korist podružnični drevesnici kmetijska podružnica v Rovtah pri Logatcu v nedeljo, dne 26. septembra 1887. Vspored: 1. Kmetijski govor g. Gustava Pirca, ravnatelja glavne družbe. 2. Tombola. Pred in po tomboli poje domače pevsko društvo „Planski glas.“ Začetek ob pol 4. uri popoldne.

„**Narodno šolo**“, katera občni zbor je bil 23. t. m., bode upravljal v bodočem društvenem letu ta le odbor: Razinger Anton (predsednik); Dimnik Jakob (predsednikov namestnik); Krulec Ivan (blagajnik); Cepuder Josip (tajnik); Gangl Engelbert, Kecelj Alojzij, Režek Juraj in Trošt Fran (odborniki). — Takoj za „Narodno šolo“ je bil občni zbor „Vdovskega učiteljskega društva“. V odbor so bili izvoljeni ti-le gospodje: Režek Juraj (predsednik); Dimnik Jakob (predsednikov namestnik); Cepuder Josip (blagajnik); Kecelj Alojzij (tajnik); Čenčič Jernej, Furlan Jakob, Javoršek Anton, Kleč Avgust in Žirovnik Janko (odborniki).

Slovanski svet.

Biskup Strosmajer je praznoval 8. t. m. 48letnico mašništva. 83letni biskup je o tej priliki v djakovski cerkvi zbranemu narodu prekrasno govoril.

V Vršovicu, češkem mestu, je nemški „Schulverein“ zgradil šolo ki je bila tako slabo zidana, da se je pročelje hotelo sesuti. Občina je „Schulverein“ večkrat opominjala, da naj šolo popravi, a zastoj. Naposled je najela 10 delavcev, ki so pročelje porušili. Tako je prišel šole konec in začetek — nemškega hrupa.

Karol Bendl, slavni češki skladatelj, je umrl v Pragi. Doživel je 59. leto. V češki glasbi zavzema Bendl po svoji nadarjenosti in plodovitosti odlično mesto poleg Smetane. Tudi po Slovenskem se poje mnogo njegovih zborov. V slovenski operi se je pred leti njegov „Stari ženin“ pel z velikim vspehom.

Bolgarski rodoljub. Nedavno je umrl bolgarski bogataš Evlogij Georgijev. Raznim cerkvam zapustil je pol milijona, veliki šoli v Sredcu pa štiri milijone frankov.

Prva gimnazijalka na slovanskem jugu. Kakor čitamo v „Naši Slogi“, upisal je zdravnik dr. Fr. Mandić svojo hčerko Mileno v prvi razred državne gimnazije v Trstu. Gospica je vsprejemni izpit naredila z izbornim vspehom.

Razne stvari.

Nesreče. — Strašna nesreča se je dogodila dne 21. t. m. ob 3/4 na 7 zvečer v reškem pristanišču. Ko je parnik „Ika“ došel iz Novega v ondotno pristanišče, trčil je ob istega

angleški parnik „Tyria“. „Ika“ se je pogreznila v dveh minutah. Na njenem krovu je bilo 40—45 oseb: Dunajčani, Zagrebčani, Madjari in kmetje s Primorja. Rgšilo se je okoli 20 oseb moštvo se je večinoma rešilo. Med utopljenim, sta tudi župnik iz Kostrene in profesor na dunajski fakulteti Kopalik. Kdo je vzrok nesreči, se ne ve. Sodijo, da je nesreče v prvi vrsti kriv angleški kapitan Bacon, a tudi kapitan „Ike“ Forenpacher, popolnoma navdušen Hrvat, ni brez krivde. — Parnik „Štefanija“ je zadel te dni ob kleč Asinelo. Ladijo je osvobodil Lloydov parnik „Sultan.“ — V Cuxhavanu se je potopila jedna torpedovka in utonilo je osem mož. — Potres, ki se je čutil 21. t. m. v Trstu in v Ljubljani, je bil silno hud v italijanskih mestih Sinigaliji in Jesi. Porušil je zvonik in več hiš. — Iz Brindizi se poroča z dne 22. t. m. Kraji Sava, Oria in Latiano so hudo trpeli pred strašnim viharjem, ki je divjal ondi v noči 21. t. m.; 40 mrtvih in 70 ranjenih oseb so našli med razvalinami poslopij. Kakih 20 hiš je do tal porušenih. Brzjavna zveza je raztrgana. — Pariško-bruseljski bliskovni vlak se je med potom unel. Popotniki so se rešili. Zgorela sta dva vagona; škode je pol milijona.

Izvirna brzjavka „Slovenskemu Listu“.

Dunaj, 25. septembra. Badeni in Wolf sta imela danes zjutraj dvoboj na pištole, ker je Wolf v seji razžalil Badenija z besedo „Schuft“. Badeniju je ranjena desna roka. Sodi se, da mora odstopiti. Dvobojnika mora obsojati cerkev in država. Morda je s tem sedaj rešeno najtežje vprašanje.

Lekarna pri Mariji pomagaj

M. Leustek,

Ljubljana, Reseljeva cesta št. 1,
zraven mesarskega mosta.

Melusine- zobna in ustna voda

deluje izborno proti zobobolu in gnjilobi zob, utrdi dlesno in odstranjuje neprijetno sapo iz ust 1 stekl. 50 kr. 15 (52-38)

Neprekosljivega učinka je

Tanno-Chinin tinktura za lase

katera ohranjuje lasišča, odpravlja luske in preprečuje izpadanje las.

1 steklenica 50 kr. z navodom.

Jedina zaloga:

lekarna pri Mariji pomagaj

M. Leustek,

LJUBLJANA, Reseljeva cesta št. 1,
zraven mesarskega mosta. Levčeva hiša.

Prej **Albert Robida** Prej
M. Učak M. Učak
v Ljubljani, Rožne ulice št. 5
49 (23-17) izvršuje po najnižjih cenah

sobna slikarska dela

v vsakem slogu in ima tudi na blagovoljni ogled veliko zbirko najnovejših vzorcev. — Dela na deželi se vzprejemajo ob vsakem času. — Priporoča se sešebno za slikanje cerkev in kapel. — Naročajo se dela lahko tudi pismenim potom.

Janez Jax

Ljubljana, Dunajska cesta 13.

priporoča svojo veliko zalogo

šivalnih strojev

35 (47-36)

in

strojev za vozarenje.

(biciklov, velocipedov.)

Ceniki franko na razpolago.

Pleskarska in lakirarska obrt
Josipa Makovca

Breg št. 20. LJUBLJANA Breg št. 20.

se priporoča spoštovanemu p. n. občinstvu za prevzemanje vseh v njegovo stroko spadajočih del, 47 (35-21) kakor v mestu tako na deželi

zlasti vseh novošegnih vrst lesa s prosto roko imitovanih.

Točno in solidno izvrševanje, pri uporabi najboljšega materiala in po kolikor mogoče najnižjih cenah.

Brata Eberl,

Ljubljana, Frančiškanske ulice št. 4.

Pleskarska mojstra 4 (47-36)
c. kr. državne in c. kr. priv. južne železnice.

Slikarja napisov, stavbinska in pohištvena pleskarja.

Tovarna za oljate barve, lak in pokost.

Zaloga originalnega karbolineja.

Maščoba za konjska kopita in usnje.

Alojzij Večaj,

pečarski mojster v Ljubljani,

Opekarska cesta št. 61.

priporoča svojo izborno zalogo vsakovrstnih

pečij iz glinaste snovi

od najprostejših do najfinejših rujave, zelene ali bele barve. Izdeluje na željo tudi peči v poljubni drugačni barvi.

Natančno izvršuje naročila na štedilnike ter jamči za vse svoje izdelke jedno leto.

— Cene nizke. — 1 (47-36)

Alojzij Lenček,

stavbeni in galanterijski klepar,

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta št. 21.

se priporoča slavnemu občinstvu v Ljubljani in na deželi za vse v njegovo stroko spadajoča dela.

Zagotavlja najsolidnejšo postrežbo in
54 (32-19) zmerne cene.

Andr. Druškovič,

36 (47-36) trgovec z železnino

v Ljubljani, Mestni trg št. 9/10.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega v železarijo spadajočega blaga.

Štedilnike, lonce, pozlačene nagrobne križe, drevesa za oranje, vodne žage in pile, kovanja za okna in vrata, vsakovrstno orodje za mizarje, tesarje, ključavničarje in kovače, cement, traverze in še veliko drugih za rabo v hiši ali pri obrtu potrebnih stvari.

Poštena postrežba.

Cene kakor pri razprodaji!

JOSIP REBEK,

ključavničarski mojster,

Francovo nabrežje št. 13. LJUBLJANA Francovo nabrežje št. 13.

Priporoča svojo delavnico za naročanje vseh

ključavničarskih del

ter napeljavo

hišnih telegrafov in telefonov.

11 (52-38)

Postavlja strelovode

in prevzema tudi posamezna dela te stroke.

Cene nizke.

Otvoritev!**Fr. Čuden.**

Največja zaloga vsakovrstnih ur, dragocenosti in srebrnega namiznega orodja. Trgovina z bicikli, šivalnimi stroji in muzikalnimi avtomati.

Dovoljujem si, slavnemu občinstvu naznaniti, da sem z dnem

11. septembra na sv. Petra cesti v novi Mayerjevi hiši pri franciškanski cerkvi

82 (3-2)

veliko novo prodajalnico otvoril,

in da tudi prodajalnica na Mestnem trgu nasproti rotovža ostane.

Zahvaljujem se za obilni dosedanji obisk in se še z naprej priporočam in vam, ker bodem zamogel še bolj postreči, in to po najnižjih tovarniških cenah.

Fran Čuden,

urar v Ljubljani nasproti franciškanske cerkve.

Za vsa popravila jamčim! Ceniki tudi po pošti zastoj.

F. P. VIDIC & Co. v Ljubljani

ponujajo po najnižjih cenah vsakokoli množino

zidarske opeke,
zarebane strešne opeke (Falzziegel)

(izdelane iz najbolj znane vrhniške gline) z zraven spadajočo

stekleno zarezano opeko in strešnimi okni iz
vlitega železa**lončene peči in štedilnike**

(lastnega izdelka)

46 (37-22)

Roman-cement

Dovški Portland-cement,

kakor vse v stavbinsko stroko spadajoče predmete.

Najnižje cene!!!**Kavarna Valvazor!****Kavarna Valvazor je zopet otvorjena!**

Čast mi je, slavnemu občinstvu v mestu in na deželi, sosebno pa svojim častitim nekdanjim obiskovalcem najudaneje naznanjati, da sem

v novozgrajeni Mayr-jevi hiši**Sv. Petra cesta št. 2**

zopet otvoril nekdanj tako priljubljeno

kavarno Valvazor.

Novi, z največjo udobnostjo opremljeni prostori z najlepšim razgledom na Ljubljano in drevored ob nje obrežji.

Visok zračen lokal!

Časopisi, politični in ilustrovani, v različnih jezikih so vedno na razpolago. Dobre pijače in točna postrežba zagotovljena.

Iskreno zahvaljujoč vse svoje častite nekdanje obiskovalce kavarne Valvazor v Špitalskih ulicah, vamim sedaj iste, kakor tudi drugo slavno občinstvo v Ljubljani in na deželi, naj me blagovoli i nadalje obiskovati v novi moji kavarni.

V nadi, da me niso pozabili in da mi zopet izkažejo čast obiska, beležim

z najodličnejšim spoštovanjem udani

Andrej Stuppan,

lastnik kavarne Valvazor.

81 (2-2)